

Wijziging Wet op de identificatieplicht per 1 januari 2005

Identificatieplicht vanaf 14 jaar.

De Wet op de uitgebreide identificatieplicht treedt op 1 januari 2005 in werking. Vanaf deze datum moet iedereen in Nederland van 14 jaar en ouder een geldig identiteitsbewijs kunnen tonen als politie of andere toezichthouders daar om vragen. In de praktijk betekent dit dat iedereen van 14 jaar en ouder altijd een geldig identiteitsbewijs bij zich moet dragen.

Het verzoek om identificatie door politie of andere toezichthouder mag niet willekeurig gebeuren. Zij moeten daartoe een reden hebben. Het moet nodig zijn voor de uitvoering van hun taken, bijvoorbeeld voor verkeerstoezicht, hulpverlening, opsporing van strafbare feiten of handhaven van de openbare orde. Er komen geen afzonderlijke controles op het bezit van identiteitsbewijzen.

Wanneer iemand geen geldig identiteitsbewijs kan of wil tonen wanneer politie of toezichthouder daar om vragen, kan hij meegenomen worden naar het politiebureau. Daar wordt vervolgens onderzoek gedaan naar zijn identiteit. Ook kan hij bestraft worden met een boete van maximaal 2250 euro. Mensen met de Nederlandse nationaliteit kunnen zich identificeren met het paspoort, het rijbewijs en de Nederlandse identiteitskaart (voorheen Europese identiteitskaart). Vreemdelingen kunnen zich identificeren met een vreemdelingendocument.

Het kabinet besloot in 2002 tot de invoering van de uitgebreide identificatieplicht als onderdeel van een breed pakket aan maatregelen om Nederland veiliger te maken en criminaliteit en overlast te verminderen. Het beleid van de regering is neergelegd in het veiligheidsprogramma Naar een veiliger samenleving (www.veiligheidsprogramma.nl). De Eerste Kamer is op 22 juni 2004 akkoord gegaan met wetsvoorstel "Uitgebreide identificatieplicht".

Wat verandert er met de invoering van de uitgebreide identificatieplicht?

Met de invoering van het wetsvoorstel "Uitgebreide identificatieplicht" blijven de bestaande identificatieplichten voor de burger bestaan en komen er belangrijke nieuwe plichten bij. Politie en (bestuurlijk) toezichthouders krijgen meer bevoegdheden om de identiteit van burgers te controleren. Met toezichthouders worden ambtenaren bedoeld die toezicht moeten houden op de naleving van bepaalde wetten. Zij zijn werkzaam bij bijvoorbeeld Staatsbosbeheer, Fiod, douane, bouw- en woningtoezicht, arbeidsinspectie, milieu-inspectie.

Alle burgers van 14 jaar en ouder moeten een geldig identiteitsbewijs tonen als de politie of toezichthouder daar om vraagt. In de praktijk betekent dit dat elke burger van 14 jaar en ouder altijd een geldig identiteitsbewijs met zich mee moet nemen wanneer hij van huis weggaat. Wordt onder de huidige wet bijvoorbeeld in het verkeer alleen van bestuurders van motorrijtuigen verwacht dat ze zich op verzoek van de politie kunnen identificeren, met de uitgebreide identificatieplicht moeten ook fietsers en voetgangers zich op verzoek kunnen identificeren, als dat nodig is voor de uitoefening van het verkeerstoezicht of de opsporing van strafbare feiten.

Geen willekeurige verzoeken om legitimatie

Ook onder de Wet op de uitgebreide identificatieplicht mag de politie burgers niet zonder reden aanhouden om hun identiteit te controleren. De politie moet een concrete reden hebben om naar het identificatiebewijs van de burger te vragen. Er mag geen sprake zijn van willekeurige identiteitscontroles. Het verzoek om legitimatie moet nodig zijn voor de uitvoering van de taken van de politie.

Volgens de huidige wetgeving mag de politie een verdachte van een strafbaar feit om zijn naam, adres, geboortedatum en sofi-nummer vragen. Ook mag de politie, zonder dat er een verdenking van een strafbaar feit is, iemands identiteit controleren in het kader van het verkeerstoezicht of indien er een redelijk vermoeden is dat de persoon illegaal in Nederland verblijft.

Voor de andere politietaken, het handhaven van de openbare orde en hulpverlening, heeft de politie onder de huidige wetgeving geen identificatiebevoegdheden. Dat verandert met de invoering van de

wet "Uitgebreide identificatieplicht". De politie krijgt dan ook voor de uitvoering van deze taken de bevoegdheid om naar het identiteitsbewijs te vragen, mits daar een concrete aanleiding voor is.

Toezichthouders, bijvoorbeeld douaniers, boswachters en onderwijsinspecteurs krijgen dezelfde bevoegdheden als de politie om naar het identificatiebewijs te vragen. Ook voor toezichthouders geldt dat er een reden moet zijn voor het verzoek om het identiteitsbewijs te tonen en moet het verzoek passen bij de uitoefening van de functie. Een toezichthouder van bouw- en woningtoezicht kan bijvoorbeeld van een fietser die door rood licht rijdt niet eisen om zich te identificeren. Het aanhouden van verkeersovertreders behoort immers niet tot zijn taken. Net zo min mag een inspecteur van de arbeidsinspectie aan iemand die afval op straat gooit, vragen om zich te identificeren.

Met toezichthouders worden ambtenaren bedoeld die toezicht moeten houden op de naleving van bepaalde wetten. Werknemers van particuliere beveiligingsbedrijven, bijvoorbeeld beveiligingsmedewerkers van winkels, bedrijven en instellingen vallen hier niet onder. Zij mogen op grond van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht burgers niet vragen om zich op straat te identificeren. Zij mogen wel, in verband met beveiliging of op grond van de huisregels van de winkel, het bedrijf of de instelling waarvoor zij werken, bezoekers of klanten vragen om zich te identificeren. Die bezoekers zijn niet verplicht om daarop in te gaan, maar zij moeten wel dulden dat zij op last van de rechthebbende op het pand worden verwijderd of de toegang geweigerd. Door identificatie te weigeren begaan zij geen strafbaar feit.

Sancties

Bij de invoering van "uitgebreide identificatieplicht" kan iemand die geen geldig identiteitsbewijs kan of wil tonen aan politie of toezichthouder, meegenomen worden naar het politiebureau. Daar wordt vervolgens onderzoek gedaan naar zijn identiteit. De maximale straf die voor deze overtreding kan worden opgelegd is een geldboete van 2.250 euro. De verwachting is dat de standaardboete in de praktijk in veel (eenvoudige) gevallen aanzienlijk lager zal uitkomen.

Moet ik nu altijd een geldig identiteitsbewijs op zak hebben?

U moet een identiteitsbewijs tonen wanneer politie of toezichthouder daar om vraagt. U kunt dit alleen tonen wanneer u het document bij u heeft. In de praktijk betekent dit dus dat u altijd een identiteitsbewijs bij u moet dragen.

Als u geen identiteitsbewijs kunt laten zien wanneer de politie of toezichthouder daar om vraagt, loopt u het risico om te worden meegenomen naar het politiebureau. Ook kunt u een boete krijgen.

De politie gaat niet afzonderlijk controleren op het dragen van identiteitsbewijzen. De politie mag alleen naar uw identiteitsbewijs vragen als daar een reden voor is, bijvoorbeeld in het kader van verkeerstoezicht, hulpverlening bij een ongeluk, opsporing van strafbare zaken of handhaven van de openbare orde.

Voor veel mensen zal de nieuwe identificatieplicht overigens geen verandering in de bestaande situatie met zich meebrengen, gezien de reeds bestaande verplichtingen om een identiteitsbewijs te kunnen tonen op de werkplek en bij het besturen van een motorrijtuig.

Welke identificatieplichten zijn er nu al?

In 1994 is de Wet op de identificatieplicht ingevoerd en sindsdien geldt in Nederland een beperkte identificatieplicht. Die houdt, kort gezegd, in dat alle burgers van 12 jaar en ouder in bepaalde situaties (zoals aangewezen in verschillende wetten) aan bepaalde personen of instanties op hun verzoek een geldig identiteitsbewijs moeten laten zien. Dit geldt bijvoorbeeld bij het openen van een bankrekening, het in dienst treden bij een nieuwe werkgever en het aanvragen van een uitkering. Mensen moeten zich ook kunnen legitimeren bij de notaris en op het werk. En ook bij zwartrijden in het openbaar vervoer en bezoeken van een voetbalwedstrijd moet men een identiteitsbewijs aan de controleur of politieagent laten zien wanneer zij daarom vragen. Daarnaast mogen politie en marechaussee de identiteit, nationaliteit en verblijfsstatus van iemand controleren om illegale immigratie tegen te gaan. Ook moet elke bestuurder van een motorrijtuig op verzoek van de politie een rijbewijs kunnen laten zien.

Met de identificatieplicht kan gecontroleerd worden of de gegevens die iemand over zichzelf opgeeft juist en volledig zijn. Zo wordt voorkomen dat mensen een valse naam opgeven en worden fraude en criminaliteit bestreden. De huidige identificatieplichten zijn in verschillende wetten opgenomen, bijvoorbeeld in de Wet personenvervoer, de sociale zekerheidswetten en de fiscale wetgeving.

In alle situaties waarin men zich moet identificeren zijn het Nederlandse paspoort, de Nederlandse identiteitskaart en het vreemdelingendocument toegestaan. Het Nederlandse rijbewijs is niet altijd voldoende. Het rijbewijs geldt bijvoorbeeld niet als geldig identiteitsbewijs bij het in dienst treden bij een nieuwe werkgever en bij het aanvragen van een uitkering. Op het rijbewijs staat namelijk niets over de nationaliteit en de verblijfsstatus van de persoon. In een aantal gevallen, waarbij de nationaliteit of verblijfsstatus van de persoon minder belangrijk is, is ook het rijbewijs toegestaan. Dit geldt bijvoorbeeld voor bezoek aan voetbalwedstrijden, de notaris en geldzaken bij de bank. Ook bij controles op het werk door bijvoorbeeld de Arbeidsinspectie of de FIOD volstaat een Nederlands rijbewijs.

Met de invoering van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht (per 1 januari 2005) blijven de identificatieverplichtingen in deze speciale gevallen bestaan. Die veranderen dus niet. Kijk in het overzicht om te zien welke identificatiebewijzen in verschillende situaties gebruikt kunnen worden.

Klachten over optreden politie en toezichthouders

Klachten over het optreden van politie of toezichthouders bij het vragen om een identiteitsbewijs kunnen worden ingediend worden bij het regiokorps waar de betrokken politieambtenaar in dienst is. De politieambtenaar is verplicht u desgevraagd zijn naam op te geven en zijn legitimatiebewijs te laten zien. In bijzondere gevallen kan worden volstaan met het opgeven van een nummer (bijvoorbeeld leden van de Mobiele eenheid). De klacht wordt behandeld door de politiekklachtencommissie volgens de algemene normale politiekklachtenprocedure. Dat betekent dat u voor de politie uw klacht kunt indienen bij (de korpsbeheerder van) het regiokorps en voor de toezichthouder bij de instantie waarbij hij werkzaam is.

Elk korps heeft zijn eigen klachtenregeling, u leest er meer over op de verschillende korpsites (via www.politie.nl).

Voor meer informatie kunt u ook persoonlijk terecht bij het korps, bij veel korpsen zijn folders verkrijgbaar over de klachtenregeling van de politie. U kunt ook via 0900-8844 bellen met de voorlichter van het desbetreffende korps of vragen naar de regionale klachtencoördinator.

Als het gaat om een klacht tegen een toezichthouder geldt dat u kunt klagen bij de instantie bij wie hij in dienst. Het gaat dan bijvoorbeeld om reinigingscontroleurs, milieu-inspecteurs, bijzondere opsporingsambtenaren. Ook deze klachten worden behandeld volgens de daarvoor vastgestelde procedure in de Algemene wet bestuursrecht. Ook de toezichthouders zijn verplicht hun legitimatiebewijs te laten zien, indien u daarom vraagt.

Indien u meent dat uw klacht niet goed is behandeld of dat u ten onrechte geen gelijk hebt gekregen, kunt u uw klacht voorleggen aan de Nationale ombudsman.

Ook het bezwaar maken tegen een opgelegde boete verloopt via de normale (bezwaar)procedures.

Met welke identiteitsbewijzen kan men zich identificeren?

Wanneer een politieambtenaar of een toezichthouder vraagt om een identiteitsbewijs, dan kunnen mensen met de Nederlandse nationaliteit zich identificeren met het paspoort, het rijbewijs en de Nederlandse identiteitskaart (voorheen Europese identiteitskaart).

Vreemdelingen kunnen zich identificeren met documenten zoals opgenomen in de Vreemdelingenwet 2000, zoals het vreemdelingendocument. EU- en EER-onderdanen kunnen zich in bepaalde gevallen eveneens met hun paspoort of rijbewijs identificeren.

Men kan zich niet identificeren met een verlopen of anderszins ongeldig identiteitsbewijs.

Ook kan men zich niet identificeren met allerlei andere pasjes, zoals een 65+ kaart, een openbaar vervoerkaart of bankpas..

Het rijbewijs is niet in alle situaties voldoende

Het rijbewijs wordt als algemeen identiteitsbewijs erkend, behalve in een aantal specifieke situaties waarin voor een goede controle gegevens over de verblijfsstatus en de nationaliteit van de persoon belangrijk zijn. Bijvoorbeeld bij de fiscus, bij het in dienst treden bij een werkgever en bij het aanvragen van een uitkering.

Kijk in het onderstaande overzicht om te zien in welke situaties welk identiteitsbewijs gebruikt kan worden.

Wanneer is welk identiteitsbewijs toegestaan?	Paspoort; Vreemdelingen-document; Nederlandse identiteitskaart.	Rijbewijs
Bij identiteitscontrole door politie en toezichthouders	Ja	Ja
Bij geldzaken	Ja	Ja
Bij aanvraag van een sofi-nummer	Ja	Nee
Bij de notaris	Ja	Ja
Bij het aanvragen van een uitkering	Ja	Nee
Bij in dienst treden op de werkplek	Ja	Nee
Bij zwartrijden in het openbaar vervoer	Ja	Ja
Bij het bezoeken van een voetbalwedstrijd	Ja	Ja